Maatalousjaosto
HE 146/2020 vp

EDUSKUNNAN MAATALOUSJAOSTOLLE

4H-nuorisotyö on ennaltaehkäisevää työtä, jonka kohderyhmänä ovat 6–28-vuotiaat lapset ja nuoret. Käytännön nuorisotyötä toteuttavat 200 suomenkielistä ja 18 ruotsinkielistä paikallisyhdistystä eri puolilla Suomea.

Suomen tulevaisuutta rakennetaan työn ja yrittäjyyden kautta. Muuttuvassa maailmassa 4H-järjestö näkee tärkeänä tehtävänään olla mahdollistamassa lasten ja nuorten kasvua aikuisiksi, joilla on kykyä ja halua ansaita toimeentulonsa omalla työllään joko toisen palveluksessa tai itsenäisinä yrittäjinä. Haluamme olla mahdollistamassa lasten ja nuorten kasvua ihmisiksi, jotka pystyvät näkemään laajasti muutoksiin sisältyviä mahdollisuuksia ja osaavat hyödyntää niitä oman työuransa rakentamisessa joustavalla tavalla.

4H tukee kasvua työelämään ja yrittäjyyteen

4H-nuorisotyön ydinsisältö kiteytyy *Kolme askelta työelämään* –toimintamallissa. Se kertoo siitä, miten 4H-järjestö tukee lapsen ja nuoren kasvua vastuulliseksi ja yritteliääksi kansalaiseksi. Ryhmätoiminnassa (1) opitut tiedot ja taidot luovat pohjan työelämätaitojen kehittymiselle (2), työllistymiselle ja yrittäjyydelle (3), joita 4H on tukemassa ja mahdollistamassa monipuolisten, eri ikäryhmille suunnattujen tuotteidensa ja palveluidensa kautta.

Kestävää kasvua tekemällä oppien

4H-järjestön visio ”Kestävää kasvua tekemällä oppien” kiteyttää 4H:n olemassaolon tarkoituksen ja tavoitteen lapsen ja nuoren näkökulmasta. Kestävä kasvu viestii kestävää elämäntapaa tukevista tiedoista, taidoista ja asenteista, joita lapsi ja nuori 4H-harrastuksessa oppii.

Kestävä elämäntapa tarkoittaa 4H-järjestössä ruokakasvatusta, nuorten kestävän metsä- ja luontosuhteen rakentumisen tukemista sekä kestäviin valintoihin kannustamista. Tämän lisäksi 4H painottaa toiminnassaan lasten ja nuorten tarvitsemia tietoja, taitoja ja osaamista, jotka kestävät muuttuvassa maailmassa. Osaamista, joka luo pohjaa hyvälle elämälle. Menestystä, joka perustuu omiin vahvuuksiin, niiden tunnistamiseen ja pitkäjänteiseen kehittämiseen.

4H:ssa nuoret oppivat kantamaan vastuuta ympäristöstä konkreettisella tavalla. Tästä erinomaisena esimerkkinä toimivat yhteistyössä yritysten ja nuorten kanssa toteutettavat maatalousmuovin kierrätyshankkeet. Vuosittain näissä hankkeissa kerätään yli 650 000 kiloa muovia kiertotalouden periaatteiden mukaisesti hyötykäyttöön.

Yhteistyössä Suomen Metsäsäätiön kanssa 4H mahdollistaa vuosittain yli 35 000 koululaiselle tutustumisen metsäluontoon ja metsäalan ammatteihin. Luonnontuotteiden keruu ja siihen kannustaminen on tärkeä osa 4H-järjestön toteuttamaa yrittäjyyskasvatusta erityisesti Pohjanmaalla, Pohjois-Suomessa ja Uudellamaalla. 4H ostaa vuosittain mm. merkittävän määrän puolukkaa, pihlajanmarjoja sekä muita luonnontuotteita edelleen jatkojalostettavaksi. Esimerkiksi kuluneen kesän 2020 aikana 4H-järjestön Satosankarit-marja-asemat ostivat liki 300 000 kiloa mustikkaa ja puolukkaa marjateollisuuden jatkojalostettavaksi. Määrä on merkittävä jo maamme huoltovarmuudenkin näkökulmasta.

Ilmastonmuutoksen hidastamiseen 4H-järjestö on kehittänyt Taimiteko-toimintamallin. Taimiteko tarkoittaa konkreettista tekoa, jonka niin yksityishenkilö kuin yhteisökin voi tehdä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Taimitekojen tavoitteena on työllistää suomalaisia nuoria sekä lisätä Suomen metsien hiilinieluja istuttamalla taimia alueille, jotka eivät ole aktiivisen metsä- ja maatalouden tai turvetuotannon piirissä. 4H-järjestön kunnioitettavana tavoitteena onkin istuttaa 10 000 hehtaaria uutta metsää vuoteen 2030 mennessä.

Ennaltaehkäisemme nuorten syrjäytymistä koko Suomessa

Toteuttamallamme yrittäjyyskasvatuksella vastaamme yhteiskunnalliseen haasteeseen, ettei liian moni nuori jää kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. On laskettu, että syrjäytyneen nuoren kustannukset yhteiskunnalle ovat yli miljoona euroa. THL:n ja Sitran tekemien tutkimusten perusteella, peruskoulun varaan jäävät aiheuttavat julkishallinnolle elinaikanaan keskimäärin jopa 370 000 euron lisäkustannukset verrattuna koulutuksen hankkiviin.

Tutkimusten mukaan nuoret kokevat laajasti epätietoisuutta työelämään sekä opiskelu- ja alavalintoihin liittyen. He kokevat, että työelämäasioita käsitellään opetuksessa liian vähän ja kaipaavat näihin teemoihin liittyen lisää tietoa ja opetusta. Nuoret haluavat kuulla eri aloista ja tehtävistä eri alojen ammattilaisilta. He haluaisivat itse päästä kokeilemaan ja tutustumaan eri aloihin. Tuotteemme ja toimintamallimme vastaavat monipuolisesti näihin nuorten toiveisiin.

Työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksella voi olla merkittävä vaikutus nuorten syrjäytymiskehitykseen, mikäli se aloitetaan riittävän varhaisessa vaiheessa. Toimintamme kohderyhmänä ovatkin painotetusti alle 18-vuotiaat, erityistä huomioita kiinnitämme 9.-luokan päättäviin nuoriin. 4H:n kehittämä Ysit töihin -toiminta on saanut kolmen maakunnan alueella erinomaisen vastaanoton ja suunnitelmana on laajentaa toiminta vähitellen valtakunnalliseksi vuodesta 2021 alkaen. Ysit töihin -toiminnassa tavoitteena on mahdollistaa vähintään kahden viikon kesätyö jokaiselle 9.-luokan päättävälle nuorelle.

On selvää, että syrjäytyminen tulee yhteiskunnalle kalliiksi, mutta yhtä olennaista ovat myös syrjäytymiseen liittyvät mittavat inhimilliset ja sosiaaliset vaikutukset sekä työvoiman saatavuuteen liittyvät näkökulmat. Koska työikäisen väestön määrä vähenee seuraavien

vuosikymmenien aikana, on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää, että koko ikäluokalla on riittävät valmiudet työelämään.

Nuorten syrjäytymiseen liittyy myös alueellisia näkökulmia. Väestö keskittyy kasvukeskuksiin osana käynnissä olevaa rakennemuutosta. Kuntaliitokset ovat muuttaneet Suomen kuntakarttaa. Eri tavoin reuna-alueille jäävien nuorten määrä kasvaa. Olemme merkittävä syrjäytymistä ennaltaehkäisevä toimija erityisesti näiden nuorten näkökulmasta.

Hallitusohjelmassa (Harrastamisen Suomen mallissa) on varattu kunnille rahoitusta, jonka avulla parannetaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja mahdollistetaan harrastaminen niillekin, joilla ei ennestään ole harrastuksia. Toiminnan järjestämisessä kunnat tekevät yhteistyötä paikallisten järjestöjen ja seurojen kanssa. Tämän yhteistyön rakentamisessa 4H-järjestöllä on merkittävä rooli.

Pandemiaan liittyvät poikkeukselliset olosuhteet aiheuttavat merkittäviä riskejä lasten ja nuorten kehitykselle ja lisäävät näin syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten määrää. Harrastusmahdollisuudet vähenevät, tilanne on vaikuttanut merkittävästi myös nuorten työmahdollisuuksiin. 4H-järjestön tarjoaman toiminnan merkitys on näissä olosuhteissa entisestään korostunut.

4H luo tulevaisuudenuskoa maaseudun lapsille ja nuorille

4H-toiminnan tausta ja historia pohjautuvat vahvasti maaseutuun, jossa olemme edelleen merkittävä toimija. Suurin osa yli 2 700 4H-kerhosta toimii maaseutukylillä. Harvaan asutulla maaseudulla 4H on yhä useammin ainoa harrastus lähellä omaa kotia.

Lapset oppivat 4H:ssa laajasti maaseudun ammatteihin liittyviä tietoja ja taitoja, joiden aihepiireinä ovat mm. metsä, ruoka, viljely, kädentaidot ja eläinten hoito. Ne muodostavat perustan myöhempien ikävaiheiden työllistymiselle ja yrittäjyydelle, jota järjestö eri tavoin tukee. Olemme viime vuosien aikana erityisesti keskittyneet ruokakasvatuksen toimintojen ja sisältöjen kehittämiseen sekä metsä- ja luontotoiminnan mahdollisuuksiin liittyen nuorten työllistymiseen ja yrittäjyyteen. Biotalouteen ja luonnontuotteisiin liittyen on käynnissä useita mielenkiintoisia kehittämishankkeita eri puolilla Suomea. Työllistymisen ja yrittämisen mahdollisuudet omalla kotiseudulla vahvistavat edelleen nuorten luottamusta siihen, että maaseudulla voi aikuisenakin asua ja hankkia toimeentulonsa.

Työllistämme vuosittain noin 7 000 nuorta, joille maksettujen palkkojen yhteissumma oli vuonna 2019 yli 3 900 000 euroa. Toiminnassamme on mukana lisäksi yli 1 500 nuorta 4H-yrittäjää, joiden yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2019 yli 1 700 000 euroa. Nuorten kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan näyttää kokemuksemme mukaan kasvavan. Esimerkiksi kesällä 2020 saimme ennätysmäärän yhteydenottoja nuorilta, jotka halusivat perustaa 4H-yrityksen.

Muuttuvassa maailmassa työn tekemisen sekä työnvälityksen tavat kehittyvät. Olemme saaneet valmiiksi kesällä 2020 Helppi-työnvälityssovelluksen, jossa pyrimme vastaamaan erityisesti työnvälityksen haasteisiin uusilla digitaalisilla ratkaisuilla ja sitä kautta pitkällä aikavälillä lisäämään työllistettävien nuorten määrää. Uuden sovelluksen kautta tulemme olemaan nuorten digitaalisen työnvälityksen edelläkävijöitä etenkin maaseutualueilla.

Kansalaisjärjestöt ovat yhteiskunnan voimavara

Kansalaisjärjestöt ovat suomalaisen yhteiskunnan voimavara. Järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia ei ole osattu hyödyntää riittävästi. Kansalaisyhteiskunnan merkitys korostuu nyt vallitsevassa poikkeuksellisen haasteellisessa taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Ikääntyvässä Suomessa on välttämätöntä, että lapsista ja nuorista kasvaa aktiivisia, työteliäitä ja yritteliäitä aikuisia. Kansakunnan hyvää tulevaisuutta ei ole mahdollista rakentaa kestävästi, jos emme huolehdi lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Lapsen myönteisen kehityksen kannalta kestävät aikuissuhteet ovat tärkeitä. Korostammekin toiminnassamme vahvasti perheiden ja hyvän ohjauksen merkitystä lapsen ja nuoren kasvun tukena. 4H-toiminta tuo merkittävää lisäarvoa kodin ja koulun kasvatustyölle.

Suomen- ja ruotsinkielisissä 4H-yhdistyksissä nuorisojäseniä on yhteensä noin 55 000. Yhdistykset ovat merkittäviä toimijoita Suomen nuorisojärjestökentällä erityisesti maaseutualueiden näkökulmasta.

Eduskunta on vuosittain ottanut kantaa 4H-nuorisotyön valtionavun tasoon

Vuoden 2020 budjettikäsittelyssä eduskunta korotti 4H-nuorisotyön valtionapua 250 000 eurolla 4,055 miljoonaan euroon. Budjettikäsittelyjen yhteydessä eduskunta on toistuvasti todennut, että hallituksen tulisi ottaa esityksissään huomioon eduskunnan ilmaisema 4H-nuorisotyön taso.

4H-järjestön erityisenä vahvuutena ovat paikallisissa yhdistyksissä työskentelevät päätoimiset toimihenkilöt. Vakituinen henkilöstö mahdollistaa laajan kerhotoiminnan lisäksi kansalaisjärjestöistä mittavimman työllistämistoiminnan sekä monien paikkakuntien tärkeiden erillishankkeiden toteuttamisen. Perinteisesti kunnilla ja 4H-yhdistyksillä on ollut läheinen yhteistyösuhde. Kunnat rahoittavat lasten ja nuorten kerhotoimintaa, koulutuksia, työllistämistä ja yrittäjyyskasvatusta. Usein 4H-yhdistys tuo kuntaan lisäarvoa palvelusopimuksen kautta. 4H-yhdistys voi perustyönsä lisäksi olla täydentämässä kunnallista nuorisotyötä sekä osallistua monipuolisesti myös muuhun kunnan palvelutuotantoon. Tunnetusti kuntien taloudellinen tilanne on usein vaikea. Suuri riski on, että valtionavun mahdollinen aleneminen johtaa myös kuntarahoituksen laskuun. Edellä mainittujen toimien yhteisvaikutus voi pahimmillaan olla 4H-nuorisotyölle kohtalokasta.

Hallitus esittää 4H-toiminnan valtionavun leikkaamista 250 000 eurolla (6 %). Vuoden 2021 valtionapu olisi siten 3,805 miljoonaa euroa. Mikäli eduskunta ei korota valtiovarainministeriön budjettiesityksen leikkausta ovat vaikutukset 4H-nuorisotyön kannalta merkittävät. 4H-järjestö on esimerkiksi suuri nuorten kesätyöllistäjä. Nuorille maksettiin palkkoja viime vuonna noin 4 miljoonaa euroa ja 4H-yrittäjien liikevaihto oli yli 1,7 miljoonaa. Jo esitetty 250.000 euron leikkaus aiheuttaisi sen, että nuorten palkkasumma ja 4H-yrittäjien liikevaihto alentuisivat lähes 330 000 euroa. Samalla 4H-yrittäjien ja työllistettyjen nuorten määrä laskisi yli 500:lla. Tämän lisäksi 4H-kerhojen määrä tippuisi yli 160 kerholla, mikä lopettaisi hyödyllisen ja edullisen harrastustoiminnan liki 2 000 lapselta.

4H-järjestön valtionavun leikkausuhka luo suurta epävarmuutta järjestön systemaattiselle kehittämiselle. Merkittävien uusien avausten, kuten Taimiteko, toimeenpano ja jatko vaarantuvat, kun resurssien suuruus on joka vuosi epävarmalla pohjalla. On hyvä muistaa, että uusilla toimenpiteillä järjestö voisi lisätä mm. nuorten työllisyyttä.

4H-järjestön rahaliikenne on yli 28 miljoonaa euroa vuodessa, mistä valtionavun osuus on varsin rajallinen. Valtionavulla on kuitenkin ratkaiseva vipuvaikutus 4H-nuorisotyöhön. Se toimii eräänlaisena siemenrahana, jonka avulla voidaan organisoida vaikuttavaa työtä eri puolilla Suomea ja edesauttaa nuorten työllistämistä sekä yritystoimintaa.

Edellä olevan perusteella Suomen 4H-liitto esittää, että eduskunta ottaa valtion vuoden 2021 talousarvioon momentille 30.10.55 lisäyksenä 300 000 euroa valtionapuna 4H-toimintaan.

Helsingissä 9. päivänä lokakuuta 2020

SUOMEN 4H-LIITTO RY

Tomi Alakoski
Toimitusjohtaja

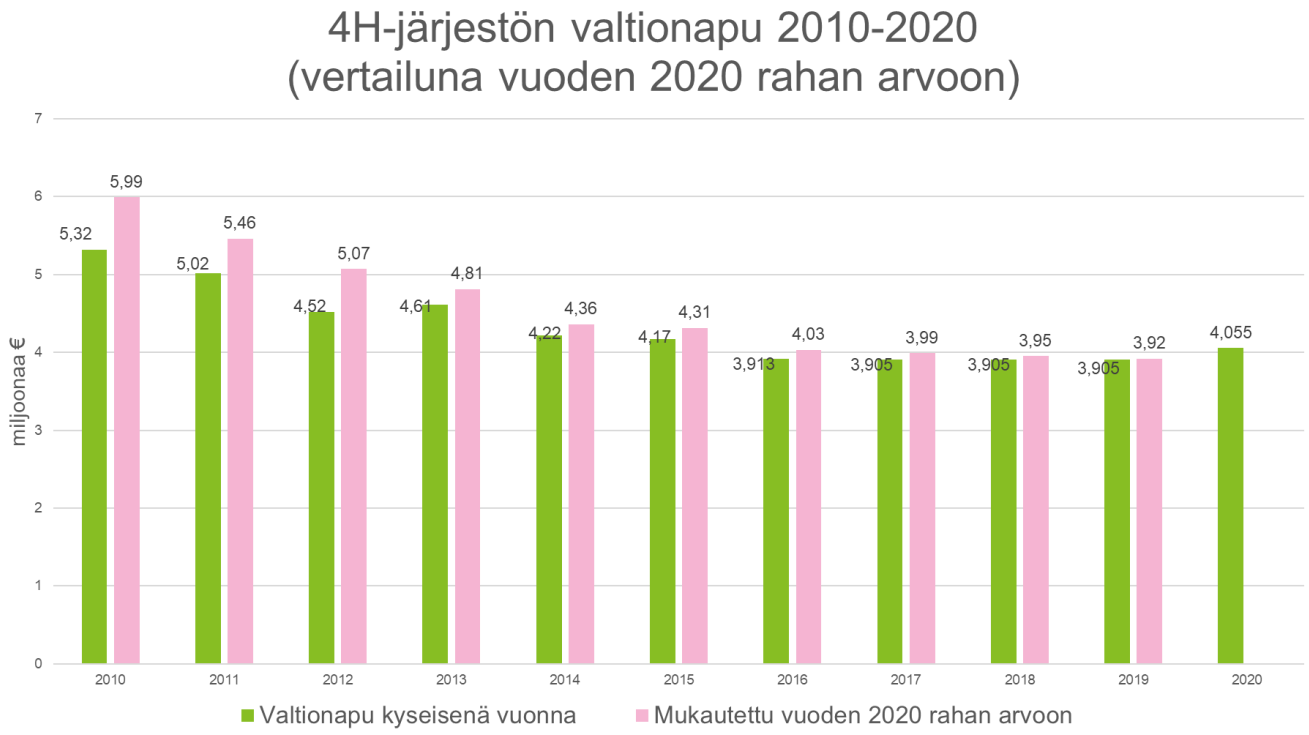
4H-järjestön valtionapu 2010-2020
(vertailuna vuoden 2020 rahan arvoon)
miljoonaa €
7
6
5
4
3
2
1
0
5,32
5,99
5,02
5,46
4,52
5,07
4,61
4,81
4,22
4,36
4,17
4,31
3,913
4,03
3,905
3,99
3,905
3,95
3,905
3,92
4,055
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
Valtionapu kyseisenä vuonna
Mukautettu vuoden 2020 rahan arvoon